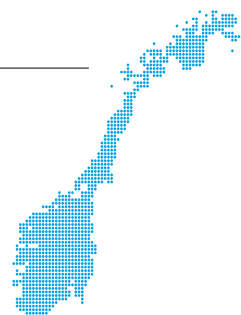

ID-RAPPORTEN

Flyktningstrøm gir flere ID-saker

13 000 asylsøkere ankom Norge i årets første ni måneder. Nasjonalt ID-senter ser nødvendigheten av å bidra med sin spesialkompetanse i denne spesielle situasjonen.

LEDER

En ny hverdag

Den pågående flyktningstrømmen gjør at Norge anno 2015 befinner seg i en helt ny situasjon. De politiske debattene og forslagene til gode løsninger er mange. Samtidig preges både diskusjonene og folks oppfatning om temaet av en stor grad av usikkerhet: «Hvem er menneskene som kommer hit, og slipper vi inn dem som trenger det mest?»

Det er ønskelig for alle parter at det utføres en mest mulig profesjonell vurdering av flyktingenes identitet. En god vurdering skaper økt trygghet hos både nordmenn og flyktingene selv, noe som igjen smitter over på hele samfunnet. Personssikkerheten styrkes, tvilen rundt flyktingene som gruppe reduseres, integreringsprosessen forenkles og flest mulig kan bli ressurspersoner i det norske samfunnet.

Nasjonalt ID-senter har kompetansen og verktøyene til å utføre gode ID-vurderinger. Våre medarbeidere lærer opp myndighetspersonell som gjør den viktige førstelinjobben med dokumentgranskning og personkontroll, og sørger ved hjelp av bistand, metode og nettverk for at det etableres solide og velfungerende rutiner. I det arbeidet jobber vi mye med dokumenter, foruten at vi bruker stadig mer avanserte elektroniske hjelpemidler. I tillegg har vi gjennom vår ID-base også inngående kjennskap til opprinnelseslandene til personene som får sin identitet vurdert.

Akkurat nå er situasjonen prekær. Antallet nyankomne flyktninger i Norge er høyt. Så høyt, at vi må gjøre det vi kan for i størst mulig grad unngå at bistanden bærer preg av «brannslukking». For å lykkes med det, er det viktig at Nasjonalt ID-senter bidrar til å bygge opp en kompetanse på ID-vurderinger, som er tilgjengelig i et langt perspektiv.

Det er også vår jobb å bistå både statlige og private organer på en rekke områder som ikke berøres direkte av flyktningstrømmen. Dette arbeidet er viktig og bør ikke prioriteres ned, selv med de mange oppgavene som følger i kjølvannet av flyktningstrømmen.

Når det er sagt: Flyktningstrømmen står høyt på agendaen vår. Målet er at ventetiden reduseres og kvaliteten styrkes. Fordi jo mindre tvil, jo bedre for flyktingene og jo bedre for samfunnet som de skal bli en del av.

Arne Isak Tveitan
Leder av Nasjonalt ID-senter

Nasjonalt ID-senter bistår stadig flere offentlige og private aktører i ID-arbeid. Her ved Kommunikasjonssjef Wenche Bjørngaard, seksjonsleder Zybelin Beck, seniorrådgiver Tryvge Aurdal-Vold og prosjektleder Hanne Tannvik Svendsen.

NASJONALT ID-SENTER BLE ETABLERT I 2010 for å bidra til et mer målrettet ID-arbeid i politiet og utlendingsforvaltningen. Fram til da var det lite fokus på identitet i offentlig forvaltning.

Behovet for ekthetsvurderinger av ID-dokumenter i forvaltningen har tiltatt parallelt med at en rekke offentlige aktører er blitt dyktigere til å samarbeide om felles utfordringer. ID-nettverket ble etablert av Nasjonalt ID-senter i 2013. Der møtes virksomheter for å utveksle ideer og erfaringer, med mål om å styrke den helhetlige ID-forvaltningen.

– Vi er sterkt brukerstyrt. Offentlige virksomheters utfordringer med ID-vurderinger avgjør våre satsingsområder, sier Wenche Bjørngaard som er kommunikasjonssjef for Nasjonalt ID-senter.

– Stadig flere offentlige aktører, blant annet innen helse, arbeid, skatt og private aktører, som finansnæringen, trengte bistand. Slik vokste også vårt nedslagsfelt.

– Vi ser en stadig økende bevisstgjøring rundt ID-arbeidet hos aktørene vi samarbeider med. Det gjelder både eget kompetansenivå, men også

evnen til å se større sammenhenger. En saksbehandler i en offentlig etat er blitt merkbart flinkere til å forstå at hvis hun eller han ikke er tilstrekkelig nøyaktig i sitt ID-arbeid, vil det få konsekvenser for andre myndigheter videre inn i systemet. Dette er en positiv utvikling, sier Bjørngaard.

Nasjonalt ID-senter har lært opp 3 000 personer i offentlig forvaltning siden 2010. Stadig flere ser nødvendigheten av å heve egen ID-kompetanse. Det ser vi godt gjennom kursvirksomheten vår. Fram til nå har representanter for Nasjonalt

ID-senter oppsøkt ett distrikt, eller et kontor av gangen, og kurset aktuelle medarbeidere der. Etterspørselen etter kompetanseheving er imidlertid så stor at nå skal vi samle enda flere fagpersoner fra flere distrikt og flere myndigheter til opplæring.

– Dette er en naturlig utvikling. Vi vil bistå flest mulig med våre tilgjengelige ressurser. Når flere får økt kompetanse om ID-vurdering, styrkes samtidig den enkeltes bevissthet rundt temaet. Dette øker sannsynligheten for avdekking av flere falske dokumenter, sier Bjørngaard.

– Vi er sterkt brukerstyrt. Offentlige virksomheters utfordringer med ID-vurderinger avgjør våre satsingsområder.

Wenche Bjørngaard
Kommunikasjonssjef i Nasjonalt ID-senter

Det kom drøyt 13 000 asylsøkere til Norge i årets første ni måneder i 2015. 500 kom per måned fra januar til april, ifølge UDI. Antallet økte til 1 200 per måned fra mai til juli, før det fordoblet seg til 2 400 i august, og ytterligere fordoblet seg (4 900) i september.

Norge har også tidligere tatt imot store flyktningstrømmer, fra Somalia, Bosnia-Hercegovina og Irak. Lærdommen fra disse er uomtvistelig fra et ID-perspektiv: Jo mer målrettet arbeid som gjøres tidlig i prosessen, jo enklere blir det for alle involverte parter på lang sikt. Har folk først stiftet familie her og flyttet inn i lokalsamfunn, og det viser seg at oppholdstillatelsen ble utstedt basert på uriktige opplysninger,

da får sakene ofte et komplisert og ressurskrevende etterspill.

- Nasjonalt ID-senter ser nødvendigheten av å bidra med sin kompetanse i den helt spesielle situasjonen vi befinner oss, sier seksjonsleder Zybelin Beck.

- Et konkret tiltak har vært å åpne ID-basen for flere offentlige etater, som blant annet Statens vegvesen, Toll, skattemyndighetene og NOKUT. Dermed kan flere myndighetspersoner bruke våre hjelpemidler i sin førstelinje, sier Beck.

Videre har Nasjonalt ID-senter lagd en informasjonsvideo for førstelinjen både i Norge og i utlandet. I videoen lærer man hvordan effektivt undersøke syriske pass og ID-papirer med enkle

verktøy. For eksempel, hva kan sjekkes med det blotte øyet, og hvor bør lupe brukes? Målet er raskt å være i stand til å ta stilling til om et dokument ser ok ut, eller om det bør vurderes videre.

85 prosent av flyktningene som hevder de er fra Syria, har identitetspapirer. Det er positivt. Samtidig er det på det rene at det i regionen er stor interesse for å skaffe seg nettopp syriske dokumenter. Derfor har det vokst fram en industri, særlig i Tyrkia, for blanko-dokumenter, som utstedes på falskt grunnlag. Slike dokumenter er vanskelige å avsløre, fordi de ofte fremstår som teknisk «ekte». Det er derfor avgjørende at førstelinjen tar hensyn til ikke bare dokumentet, men foretar en helhetlig

Zybelin Beck, seksjonsleder i Nasjonalt ID-senter.

ID-vurdering, og samtidig er kjent med relevante risikoprofiler og forfalskningsindikatorer.

Nasjonalt ID-senter skal, etter anmodning fra Politiets utlendingsenhet, bistå i å bygge opp kapasiteten på ID-kontroll, blant annet ved det nye ankomstsenteret i Råde. Dette arbeidet har prioritet, og vil skje bl.a. i samarbeid med PUs eget dokumentgranskermiljø.

- Nasjonalt ID-senter er opptatt av å bistå politiet og andre offentlige etater best mulig i dagens akutte situasjon. Samtidig ser vi nødvendigheten av å heve kompetansen der det trengs på lang sikt, gjennom gode prosesser og rutiner. Det er et ressurskrevende arbeid som står høyt på agendaen vår, forteller Zybelin Beck.

- Nasjonalt ID-senter er opptatt av å bistå politiet og andre offentlige etater best mulig i dagens akutte situasjon. Samtidig ser vi nødvendigheten av å heve kompetansen der det trengs på lang sikt, gjennom gode prosesser og rutiner.

Zybelin Beck
Seksjonsleder i Nasjonalt ID-senter

Seksjonsleder Per O. Haddal gransker dokumenter i Nasjonalt ID-senter.

ØKT MISBRUK AV ID-DOKUMENTER

I fjor ble det avdekket 866 tilfeller av misbruk av ID-dokumenter. Dette er en økning fra tidligere år. **Nasjonalt ID-senter frykter at det er store mørketall.**

Statistikk fra andre land i Europa viser at misbruk av identitetsdokumenter er et utbredt fenomen, men at det er ulike mønstre for hvilke dokumenter som misbrukes, og hvem det er som bruker dem.

Hvis vi sammenligner tall fra Norge med Europa, burde antall avdekket misbruk vært høyere. Det viser at det er behov for økt kompetanse på spesielt imposterdokumenter i førstelinjen.

Rapporten Misbruk av ID-dokumenter 2014 fra Nasjonalt ID-senter gir et bilde av norske myndigheters kontroll av utlendingers identitet og identitetsdokumenter i 2012 - 2014, og misbruk som ble avdekket i denne perioden.

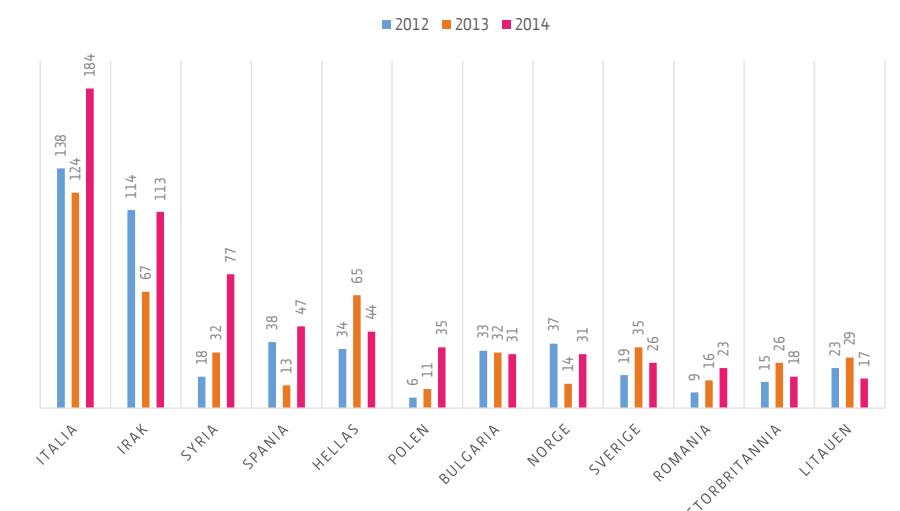
Kontrollene gjaldt identitetsdokumenter som ble brukt av utlendinger som skulle reise inn i Norge, oppholde seg her i en kortere eller lengre periode, eller søke om beskyttelse. Dette

er Nasjonalt ID-senters tredje årlige rapport om misbruk av identitetsdokumenter.

Pass og nasjonale ID-kort utgjorde 62 prosent av dokumentene som ble avdekket som misbrukt i denne perioden. Blant disse var det flest italienske dokumenter som ble avdekket misbrukt, etterfulgt av irakiske, syriske og spanske. Nesten to tredeler av de misbrukte identitetsdokumentene var fra medlemsland i EU/EFTA.

Til sammen ble det avslørt 55 tilfeller av imposterdokumenter, dvs. at et ekte dokument brukes av en annen person enn den dokumentet gjelder for, og alt tyder på store mørketall for denne type misbruk. Flertallet av de misbrukte svenske dokumenter ble benyttet av impostere, og alle ble avslørt på Gardermoen. Et tilsvarende mønster ser man for misbrukte norske dokumenter.

Nasjonaliteten til de misbrukte identitetsdokumentene 2012, 2013 og 2014

Over halvparten av disse var imposterdokumenter.

I perioden 2012–2014 var det en endring når det gjelder oppgitt nasjonalitet. I 2012 oppgav de fleste å komme fra Irak, Afghanistan eller Nigeria. I 2014 var Syria, Irak og Nigeria de vanligste oppgitte opprinnelseslandene.

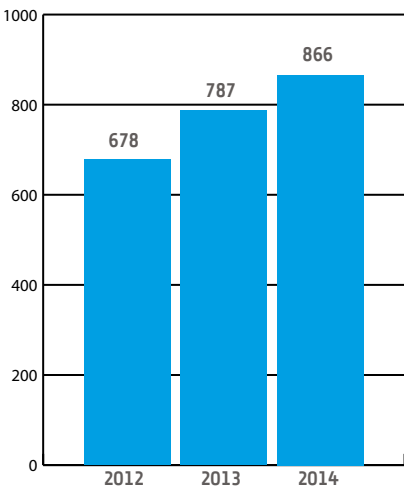
Flyselskapene skal kontrollere identitetsdokumentene ved innsjekking av passasjerer, men det registreres at enkelte flyselskaper og flyplasser benyttes i større grad enn andre av personer som misbruker identitetsdokumenter for å reise til Norge.

I Norge, og andre europeiske land med statistikk over utlendingers misbruk av identitetsdokumenter, var det personer med oppgitt nasjonalitet fra Syria som oftest ble avslørt. Den nest

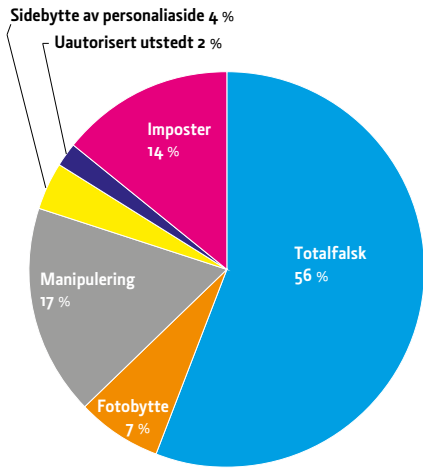
største gruppen i Europa var personer som oppga å være fra Marokko, mens det i Norge var få personer fra Marokko blant dem som ble avslørt for misbruk av dokumenter.

For å få et fullstendig bilde av misbruk som oppdages er det helt avgjørende at det gjøres fullstendige og korrekte registreringer hos alle som gjennomfører identitetskontroll av utlendinger. Registreringer over avdekkede misbruk har vært, og er, ufullstendige. Dette er delvis på grunn av svakheter i registreringsrutiner og -systemer. Tallene over oppdagede misbruk i denne rapporten er derfor noe ufullstendig, og vi tror at denne rapporten bare viser toppen isfjellet. Rapporten belyser likevel de siste års utvikling i omfanget av kontrollen som foretas, og i misbruket som den har avdekket.

Avdekket misbruk av identitetsdokumenter 2012 - 2014

Fordeling av typer av avdekket misbruk

CASE: ID-basen

I ID-basen finner brukerne tilgang på informasjon om ID-dokumenter og bakgrunnskunnskap som omhandler identitet fra opprinnelseslandene til det store flertallet av dagens flyktninger og asylsøkere. Dett er et fiktivt case på hvordan ID-basen kan brukes i en samtale med en syrisk flyktning.

S Saksbehandler **A** Asylsøker

Husk også at mye nyttig informasjon finnes i Landinfos landdatabase.

S Kan du fortelle meg om hvordan du fikk passet ditt, som du har fremlagt?

A Jeg søkte om pass i byen min, Homs, og fikk passet etter ca. en uke.

MERKNAD

I ID-basen finner du informasjon om de viktigste dokumentene i en rekke land. Blant annet står det i ID-basen at utstedelsesprosessen for et syrisk pass er fra 7-10 dager, og at passkontoret i Homs både behandler søknader om pass og utsteder pass.

S Hvordan legitimerte du deg når du søkte om pass?

A Jeg måtte fremvise det nasjonale ID-kortet.

MERKNAD

Når det gjelder søknad om syrisk pass, er det nødvendig å fremlegge nasjonalt ID-kort for alle som er i besittelse av dette (alle syrere over 15 år), søker må avgi fingeravtrykk, legge ved to foto ved søknad, samt kvittering på betalt avgift. I tillegg gjelder ytterligere kriterier for menn i vernepliktig alder og for personer som er ansatt i offentlig sektor.

S Vet du hvor lenge passet er gyldig?

A Siden jeg ikke har avtjent militærtjenesten min, fikk jeg pass kun gyldig for et år.

MERKNAD

Syriske pass skal de være gyldige i seks år, eller i to år for menn uten avtjent militærtjeneste. Et pass utstedt for ett år kan indikere at passet er falskt. Samtidig kan vi ikke garantere at rutinene blir fulgt ved alle utstedende kontorer. Et pass med annen gyldighet enn hva offisielt oppgitt, vil derfor være interessant å se nærmere på.

S Hvor mye kostet passet?

A Husker ikke helt, men kanskje rundt 3000 syriske lira.

MERKNAD

I ID-basen finnes informasjon om prisen for utstedelse av dokumenter, samt generell landkunnskap om for eksempel myntenheten i det aktuelle landet. Syriske pass koster fra 5000 - 15000 syriske pund. Et slikt svar bør derfor resultere i ytterligere kunnskapsbaserte spørsmål.

S Kan du fortelle meg litt om det å være Yezidi i Homs?

A Yezidi-samfunnet i Homs er stort, og vi har vår egen tro. Vi har blitt forfulgt av både myndighetene og av islamister.

MERKNAD

I ID-basen finner du kart om både etniske, religiøse og språklige grupperinger, samt tekstinformasjon om det samme. Yezidene i Syria bor i nordøst og i nordvest, og ikke i Homs-regionen.

S Hva er Syrias nasjonaldag?

A Vet ikke.

MERKNAD

Selv om det selvsagt er mulig for også voksne syrere og ikke å vite hva som er landets nasjonaldag, så kan dette være en indikasjon på at søker ikke er syrer. Informasjon om nasjonaldag og andre merke- og helligdager finnes i ID-basen.

ID skolen

Det er stor variasjon på kompetansenivået til de som vurderer eller fastsetter ID. Begrenset kunnskap om person- og dokumentkontroll og manglende rolleforståelse og helhetstenkning får mange uheldige konsekvenser både for samfunnet og enkeltmennesket. Det er behov for å styrke ID-kunnskapen i offentlig forvaltning.

Derfor satser Nasjonalt ID-senter stort på opplæring. Vi tilbyr skreddersydde opplæringsprogrammer og e-læring for mange målgrupper. Vi gir tilpasset opplæring til våre brukere og bidrar til at ID-kompetansen i offentlig forvaltning er enhetlig og av høy kvalitet.

Vi utvikler kontinuerlig kunnskap i ID-arbeid som vi deler med våre brukere. Vi tilbyr både klasseromkurs og e-læring, vi deltar i samarbeidsprosjekter og nettverk, utvikler tiltakskort, brosjyrer og annet materiell for ID-arbeid. Nasjonalt ID-senter skal bidra til en helhetlig ID-forvaltning gjennom å gi enhetlig opplæring i ID-arbeid til ulike målgrupper.

Vi har holdt kurs i ID-arbeid siden 2012, og har undervist omtrent 3000 personer fordelt på mer enn 130 kurs. Kursene holdes enten i våre lokaler eller hos våre brukere; på utenriksstasjoner, i ulike politidistrikt og på andre arenaer. Vi ser at behovet for ID-kompetanse er stort og vi opplever økt etterspørsel etter kurs.

I 2016 har vi planlagt å utvikle flere nye kurs. Ett for superbrukere i utlendingsforvaltning som har fokus på utvidet kontroll og bruk av passleser. Vi ønsker også å utvikle spesialkurs i ulike lands dokumenter og etablere et grunnkurs i ID-arbeid for ansatte i andre statlige kontrollorgan.

Våre klasseromkurs er åpne for alle offentlige etater som kontrollerer identitet. Hovedmålgruppene er de som møter søkere eller brukere i en kontrollsituasjon, og ressurspersoner på i ID-arbeid.

«BEST PÅ FAG – BEST PÅ FORMIDLING»

Nasjonalt ID-senter holder kurs av høy kvalitet for politiet, utlendingsforvaltningen og andre kontrollorgan:

- ▶ ID-arbeid i skranken: grunnleggende kurs for politiets skrankepersonell, en innføring i ID-arbeid, personkontroll, teknisk dokumentkontroll og juridisk rammeverk for dette.
- ▶ Operativt ID-arbeid: grunnleggende kurs for politiets operative personell, en innføring i ID-arbeid, personkontroll, teknisk dokumentkontroll og juridisk rammeverk for dette.
- ▶ Undervisning av ansatte i Utenriksdepartementets førstelinje på utenriksstasjoner.
- ▶ Andrelinjekurs for ID-arbeid, person- og dokumentkontroll for små grupper av spesialister.
- ▶ Spesialtilpassede kurs, for eksempel til Politihøgskolen, Utrykningspolitiet og Vegvesenet.
- ▶ Korte foredrag om ID-problematikk.
- ▶ Utvikling og produksjon av tiltakskort, veiledere, brosjyrer og annet undervisningsmaterielt i ID-arbeid.
- ▶ E-læring og videosnutter med fokus på ID.

Vi tilbyr en rekke e-læringskurs som passer godt for dem som jobber i førstelinjen i utlendingsforvaltningen og i politiet. De fleste kursene gjennomføres på under ti minutter, og du kan finne dem på vår portal, www.nidsenter.no/opplaring. E-læringen kan tas alene, i plenum eller som quiz til fredagskaffen. I år lager vi også korte instruksjonsfilmer om undersøkelse av dokumenter.

Vi har også en del spesialtilpassede opplæringer, for eksempel for Politihøgskolen, Utrykningspolitiet og Vegvesenet. Vi legger kurskalenderen på vår portal og på politiets

fagportal, KO:DE. Her kan man også melde seg på kursene.

I 2015 opprettet Nasjonalt ID-senter Opplæringsnettverket som skal bidra til å koordinere innsatsen på opplæringsfronten. Nettverket ble opprettet for å samordne allerede eksisterende opplærings tiltak i identitetsarbeid i forvaltningen. Opplæringsnettverket skal samarbeide om utvikling og gjennomføring av kurs og kompetanseheving i utlendingsforvaltningen der det er hensiktsmessig. Dette vil bidra til en mer helhetlig ID-forvaltning. Deltagere i nettverket er sentrale aktører i identitetsarbeidet: Utlen-

dingsdirektoratet, Utenriksdepartementet, Skatteetaten, Politiets utlendingsenhet, Politihøgskolen, Romerike politidistrikt – Nasjonalt kompetansesenter for grensekontroll luft, Oslo politidistrikt, Kripos og Politidirektoratet.

Vi ser allerede at samarbeidet i Opplæringsnettverket bærer frukter. Ut av dette nettverket har vi nå etablert et samarbeid med Politihøgskolen om opplæring av påtalejurister i ID-juridiske emner. Og vi er i dialog om opplæring av lærerne ved Politihøgskolens avdeling i Oslo for å øke bevisstheten rundt ID i de fagene der det er relevant.

Vi har holdt kurs i ID-arbeid siden 2012, og har undervist omtrent 3000 personer fordelt på mer enn 130 kurs. Kursene holdes enten i våre lokaler eller hos våre brukere. Vi ser at behovet for ID-kompetanse er stort og vi opplever økt etterspørsel etter kurs.

Ny bok om ID i 2016

Neste år kommer en fagbok om identitetsarbeidet i utlendingsforvaltningen.

Denne boken gir en praktisk og systematisk gjennomgang av ulike sider ved identitetskontroll i utlendingsforvaltningen.

Identitetsarbeid i utlendingsforvaltningen skal være et verktøy for ID-kontrollører på førstelinje i politiet, utlendingsforvaltningen og i andre deler av offentlig forvaltning, men kan også være nyttig for andrelinje. Forfatterne byr på nyttige registre og relevante eksempler. Boken er illustrert og inneholder:

- begrepsforklaringer
- lover & forskrifter
- register
- eksempler

BOK OM TRENDER OG UTVIKLING

Boken skal være en forsmak på «at dette må jeg sette meg mer inn i». Ved å utgi boken skal Nasjonalt ID-senter i samarbeid med forlaget Vett & Viten formidle betydningen av ID-arbeid. Boken gir et bilde av hvordan ID forvaltes.

En fagbok om identitet tilrettelagt for alle som har lyst til å lese om identitet i utlendingsforvaltningen finnes ikke i dag.

I boken kan du lese mer om trender og utvikling, samfunnsperspektiver på identitet, lovverk som regulerer ID-forvaltning, datasystemer og nettverk. Boken inneholder stoff om ID-forvaltning, ID-utfordringer og hvordan ID ser ut i samfunnet i dag fra ulike ståsteder. Du kan også lese mer om muligheter, utfordringer og oppgaver i ID-forvaltningen har i dag.

Boken blir gitt ut av forlaget Vett&Viten og forfattere av boken er *Nasjonalt ID-senter* og *Vegard Bø Bahus* er advokat i Advokatfirmaet Bahus og spesialist på utlendingsrett.

ØKT FOKUS PÅ ANSIKTSBIOMETRI

Interessen og bruken av ansiktsgjenkjenning er stadig økende verden over. Nasjonalt ID-senter har de siste årene satset på ansiktsbiometri. **Vi opparbeider nå tredjelinjekompetanse både på automatisert ansiktsgjenkjenning og på ansiktssammenligning.**

Flere land har startet å bruke ansiktsgjenkjenning alene eller sammen med andre typer biometri, som for eksempel fingeravtrykk og iris. Moderne grensekontrollsystemer benytter som hovedregel ansiktsgjenkjenning, og alle ICAO-godkjente reisedokumenter inneholder et ansiktsfotografi. I Norge har utlendingsforvaltningen lagret ansiktsfotografier i over ti år. De kommende norske ID-kortene vil inneholde ansiktsfotografi, men ikke fingeravtrykk eller annen type biometri.

Teknologien for ansiktsgjenkjenning er ikke like sikker som for fingeravtrykk. Ekspertene på ansiktssammenligning er viktig for å kvalitets-sikre resultatene fra den automatiserte matchingen, spesielt der bildekvaliteten er dårlig.

Nasjonalt ID-senter vil etter hvert kunne tilby ekspertbistand i saker der det er tvil om det er samme person på ett eller flere bilder. Samtidig ønsker vi å bygge opp en sterk andrelinje i distriktene i Norge og ute i verden på knutepunktstasjoner i hver region. En sterk andrelinje som kan bidra til å bistå førstelinjen og sørge for å videreføre og vedlikeholde kompetansen innen dette fagfeltet. Fremover vil vi også utarbeide opplæringsmateriale for første- og andrelinjen innen ansikt.

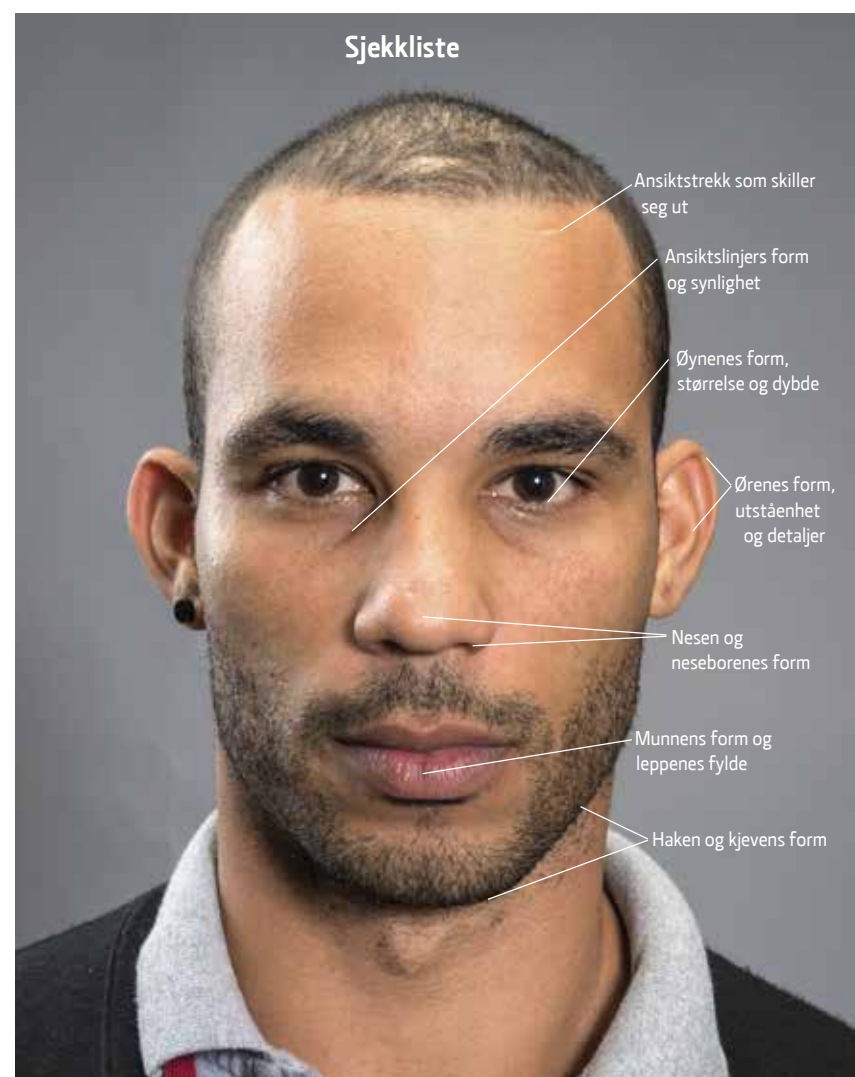
Som del i opplæringen innen ansiktssammenlikning har Nasjonalt ID-senter deltatt på kurs hos Federal Bureau of Investigation som er blant de ledende i verden på dette feltet. Vi deltar også i arbeidsgrupper internasjonalt og har tett kontakt med fagmiljøer ellers i verden.

Nasjonalt ID-senter har nylig overlevert en rapport til Utlendingsdirektoratet. Rapporten er et resultat av et samarbeidsprosjekt, et pilotprosjekt, der vi har gjennomført ansiktsgjenkjenning på et utvalg av bilder fra Utlendingsdatabasen. Bildene i databasen ble i sin tid digitalisert etter krav fra Schengen om å kunne skrive ut et ansiktsfotografi på visumetiketterne. Kvaliteten på bildene er derfor ikke ideell for ansiktsgjenkjenning eller ansiktssammen-

likning. Likevel gjorde vi flere interessante funn ved hjelp av et ansiktsgjenkjenningsverktøy. Vi oppdaget mulige feilregistreringer, impostere og aliasregistreringer i databasen.

Fremover vil vi derfor jobbe med våre samarbeidspartnere for å bidra til bedre

bildekvalitet i Utlendingsdatabasen. Med høy bildekvalitet vil en ekspert kunne foreta sammenligninger med veldig høy treffsikkerhet. Et ansiktsgjenkjenningsverktøy vil også kunne gi mer nøyaktige resultater med høyere bildekvalitet.

ID-NETTVERKET BESTÅR I 2015 AV 16 AKTØRER

Det er mange aktører som gjør ID-vurderinger i Norge, og det er en stor variasjon i hvor godt en persons identitet blir vurdert. Dette innebærer risiko for misbruk, og svekker rettssikkerheten. Det er stort behov for samarbeid og felles retningslinjer.

ID-nettverket har som mål å arbeide for en helhetlig id-forvaltning i Norge, for å forebygge kriminalitet og dermed redusere trusselen mot velferdsstaten. Dette vil ID-nettverket gjøre ved å styrke kompetanse, samarbeid og kommunikasjon innen ID-arbeid, både innen og mellom offentlig og privat sektor. ID-nettverket vil stimulere til læring og utviklingsarbeid innen identitetsarbeidet på flere nivåer i sektorene.

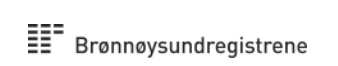
ID-nettverket ble opprettet i 2013 og består i dag av følgende aktører; Politidirektoratet, Vegdirektoratet, Utlendingsdirektoratet, NAV, Finans Norge, Skatteetaten, Arbeidstilsynet, Brønnøysundregistrene, Helsedirektoratet, NorSIS, Datatilsynet, Utenriksdepartementet,

NOKUT, Utlendingsnemnda, Toll- og avgiftsdirektoratet og Nasjonalt ID-senter, som er sekretariat for nettverket.

VEILEDER I Å BEVISE IDENTITET

Identitet er inngangsport til en rekke offentlige og private tjenester, og det er behov for tillit til at identitetene som blir oppgitt er riktig. Den mangfoldige forekomsten av forskjellige identitetsdokumenter gjør samfunnet sårbart for identitetssvindel. NorSIS estimerer at ca 230 000 personer ble utsatt for identitetstyveri i 2014. Nasjonalt ID-senters rapport om falske dokumenter viser en økning i dokumentmisbruk fra 678 i 2012 til 866 i 2014.

Dokumentsikkerheten til pass er betydelig forbedret de siste årene. Samtidig som dokumentene inkluderer stadig bedre og flere sikkerhetslementer, har identitetssvindel endret karakter. En attraktiv metode er å skaffe seg ekte pass i en falsk identitet. Identitetssvindel og bruk av falske identiteter har personlige, organisasjonsmessige og samfunnsmessige kostnader. Det utgjør også en trussel mot samfunnssikkerheten, og gjør at personer holder sine identiteter skjult for norske myndigheter. I forebygging av identitetssvindel og annen kriminalitet der identitetssvindel typisk inngår, er det derfor viktig å styrke prosessene med å bevise identitet.

ID-nettverket har i 2015 prioritert arbeidet med en felles veileder for ID-kontroll, verifisering eller fastsettelse av identitet for aktørene i nettverket. Et felles rammeverk skal bidra til åpenhet om, og felles forståelse for, den relative sikkerheten til identiteten i dokumenter/registre som blir brukt som identitetsbevis. Virksomhetene kan på den

måten dra nytte av resultatene av hverandres prosesser når de skal verifisere opplysninger om identitet.

Rammeverket blir laget på grunnlag av en metodikk/prosess (Evidence of Identity - EOI) utarbeidet av blant annet International Organization for Standardization (ISO) og International Civil Aviation Organization (ICAO).

Veilederen utarbeides for at aktørene skal utforme nye, eller redigere eksisterende, interne retningslinjer for prosesser med å bevise identitet. Sekretariatsleder i ID-nettverket, Knut Ivarson Øvregård håper på at ID-nettverket får ferdigstilt arbeidet med veilederen i 2016.

DELING AV INFORMASJON

ID-nettverket vil i 2016 se på hvordan deling av informasjon kan være med på å styrke identitetsarbeidet hos medlemmene i nettverket. Utredningen vil gi en vurdering av hjemmelgrunlaget for identitetsrelatert informasjonsflyt mellom aktørene, og foreslå tiltak som skal sikre at identitetsrelatert informasjonsutveksling fungerer effektivt.

ID-nettverket vil i 2016 se på hvordan deling av informasjon kan være med på å styrke identitetsarbeidet hos medlemmene i nettverket.

SMÅTT OM ID-ARBEID

Det skjer mye i arbeidet med ID-utfordringer. Her er noen av tendensene innenfor feltet.

ID-basen

ID-basen som Nasjonalt ID-senter har utviklet, får stadig flere brukere. Siden den nettbaserte tjenesten ble lansert i februar 2014, er det registrert en jevn økning av brukere fra politiet og utlendingsforvaltningen, og enda flere får nå tilgang. Fra høsten 2015 har ID-basen også vært tilgjengelig for ansatte i Skatteetaten, Vegvesenet, Tollvesenet og NOKUT.

Andrelinje i politidistriktene

Nasjonalt ID-senter har i løpet av det siste året utdannet ti ID-eksperter til politidistriktene Hordaland, Oslo, Rogaland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. I desember 2015 starter vi en ny runde med å utdanne seks nye dokumenteksperter for å styrke ID-arbeidet i politi-Norge.

Nuggets

Nasjonalt ID-senter jobber stadig med å utvikle nye måter å formidle kunnskap på. På portalen vår finner du fra før e-læringskurs, men i løpet av 2015 vil vi også lansere små videosnutter i opplæringsøyemed. I videoene vises hvordan man skal se etter sikkerhetslementer i ID-dokumenter fra konkrete land, og på den måten vurdere om dokumentet er ekte eller ikke.

ID favner stadig bredere

Nasjonalt ID-senter registrerer en stadig økende interesse for våre nettsider også fra andre aktører utenfor utlendingsforvaltningen. Ved månedsskiftet september/oktober i år var antall brukere fra Statens vegvesen mer enn doblet, noe som gjør dem til den nest største brukergruppen etter politiet. Hos Skatteetaten er antall brukere økt med snau 30 prosent i år.

Flere vil inn i varmen

Nasjonalt ID-senters nettsider blir brukt av stadig flere personer. Det er imidlertid ikke bare antall brukere som øker, men også antall organisasjoner. Ved inngangen til oktober var det drøyt 31 prosent flere registrerte brukere av portalen enn ved årsskiftet. Politiet er med sine drøye 50 prosent fremdeles den største av våre brukergrupper.

Impostere øker

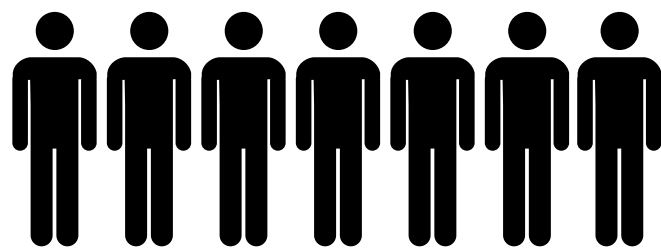
Frontex rapporterer om 5000 avslørte impostere i 2014. Dette er en 15% økning fra 2013. Personer som oppga å være fra Syria utgjorde i Europa det største antallet som ble avslørt for misbruk av dokumenter.

9400

PERSONER AVSLØRT FOR MISBRUK AV DOKUMENTER VED SCHENGEN-KRYSSING

Misbruk av dokumenter

I 2014 ble over 9400 personer avslørt for misbruk av dokumenter ved forsøk på å krysse en Schengen yttergrense, mot nærmere 10 000 i 2013. Drøyt 10 500 dokumenter har blitt misbrukt, mot 11 000 i 2013.

Økt innvandring byr på nye utfordringer

Hos NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) melder man om økt press på forvaltningsorganets godkjenningsordninger som følge av den økte innvandringen. I år regner man med en søknadsvekst på rundt 20 prosent med rundt 8000 søknader om generell godkjenning sammenlignet med fjoråret. For 2015 ser man nå for seg en saksbehandlingstid på i overkant av 1,5 måneder.

62%

AV AVDEKKEDE ID-DOKUMENTER SOM BLE MISBRUKT I NORGE I 2014 ER PASS OG ID-KORT

Pass og ID-kort på topp

Av identitetsdokumentene som ble avdekket som misbrukt i Norge i 2014 utgjorde pass og ID-kort 62 %, og flertallet av disse var fra EU-/EFTA-land.

www.nidsenter.no

Portalen vår vil i 2016 fremstå i ny og mer brukervennlig utgave.

Norges Schengen-grenser

En Schengen-grense er et land- eller sjøgrense mot tredjeland, eller en flyplass som har direkte flyforbindelse med et land utenfor Schengen-området. For Norges del gjelder dette landegrensen mot Russland, 122 Schengen-havner og 12 Schengen-flyplasser. Størst av disse er Oslo Lufthavn, Gardermoen.

Mange har fått opplæring av Nasjonalt ID-senter

Hittil i 2015 har 1050 statsansatte fått opplæring i ID-arbeid fra Nasjonalt ID-senter. Siden 2011 har over 3000 statsansatte fått ID-opplæring fra oss.

1050

STATSANSATTE HAR FÅTT OPPLÆRING I 2015

Milano-aksjon

Etter initiativ fra Romerike politidistrikt ga Nasjonalt ID-senter i november 2014 opplæring i dokumentkontroll til innsjekk- og ombordstigningspersonell hos Norwegian og SAS ved flyplassene Linate og Malpensa i Milano. Bakgrunnen var økte ankomster av eritreiske asylsøkere med falske identitetsdokumenter fra EU-/EFTA-land, og i første rekke dokumenter fra Italia. Aksjonen avdekket flere forsøk på misbruk av ID-dokumenter.

Bistand til Råde

Nasjonalt ID-senter er blitt bedt om å bistå Politiets utlendingsenhet ved ankomstsenteret i Råde. Målet er å bygge opp en robust og kompetent førstelinje som kan støttes av en operativ andrelinje på stedet. Dette vil være ressurskrevende, og hvor raskt man vil lykkes i å etablere en bærekraftig struktur på asylregistreringen, avhenger i stor grad av hvordan dagens ressurser prioriteres og hvorvidt og i hvilken grad det investeres i økt kapasitet. Per dags dato er det et stort behov for flere dokumentgranskere i Norge. Nasjonalt ID-senter ser derfor på hvordan man på best mulig måte kan frigi eksisterende ressurser til ankomstsenteret i Råde, samtidig som vi jobber med å legge forholdene til rette for at det skal kunne utdannes flere dokumentgranskere.

Sprer kompetansen

Nasjonalt ID-senter er til for å bistå politiet og utlendingsforvaltningen. Derfor er vi selv sagt på tilbudssiden når det kommer til ekstern opplæring og kompetanseheving. Foruten de faste kursene vi allerede tilbyr politiet, utvikler vi også spesielle kurs for helt konkrete målgrupper. Det har vi blant annet gjort for ankomstsenteret i Råde. I en ny videosnutt, som vil bli ferdigstilt i desember i år, fokuserer vi på syriske pass og ID-papirer, og hvordan ulike elementer kan undersøkes raskt og effektivt av førstelinjen, før eventuell oversendelse til en grundigere undersøkelse i 2. linjen. For Råde har vi også utarbeidet ulike veiledere og tiltakskort for å sørge for gode registreringer.

Oppsøker nærområdene

Representanter fra Nasjonalt ID-senter reiste høsten 2015 til Libanon, Syria og Afghanistan for å innhente informasjon om identitet og dokumenter i nærområdene. Ved å snakke med myndighetene, FN-organisasjoner og andre humanitære organisasjoner og analytikere, innhentet vi oppdatert informasjon som er av stor betydning for ID-vurderinger som gjøres i Norge. Nasjonalt ID-senter har i løpet av 2015 også gjennomført lignende reiser til Eritrea og Etiopia. Informasjonen legges inn i ID-basen og spiller ofte en sentral rolle i arbeidet med å fastslå en asylsøker eller utlendings identitet.

188 000
FLYKTNINGER

I Norge bodde det ved inngangen til 2015 188 000 flyktninger. 138 000 har selv fått status som flyktning, 35 000 (25 prosent av antallet flyktninger) har kommet gjennom familiegjenforening med en flyktning, og 15 000 ved familieetablering med en flyktning.

15 336
STATSBORGERSKAP

Ifølge SSB fikk 15 336 personer norske statsborgerskap i 2014, som er det høyeste antallet noen gang. Tidligere irakiske, afghanske og somaliske statsborgere utgjorde de tre største gruppene som skiftet statsborgerskap.

25 000
ASYLSØKERE

Det kommer for tiden mange asylsøkere til Norge, og det ser ut til at de høye ankomstallene vil vedvare. UDI antar at flere enn 25000 asylsøkere ankommer i løpet av 2015. Til sammenligning kom det 11480 asylsøkere til Norge i 2014. Det kommer mange asylsøkere fra Syria, men UDI rapporterer også om høye ankomsttall fra Irak og Afghanistan.

PU får bistand i Råde fra Nasjonalt ID-senter

POLITIETS UTLENDINGSENHET: Politiets mottakssenter Råde er Politiets utlendingsenhets (PU) del av Ankomstsenter Østfold, som ble opprettet som en følge av den store asyltilstrømmingen de siste månedene, og hadde sin første operative dag 16. oktober.

Prosjektleder for mottakssenteret, Rolf Hegli, ønsker flere ressurser og mer kompetanse på ID-vurderinger ved mottakssenteret. Hegli forteller at kapasiteten blant de tre dokumentgranskere hos PU i Oslo er sprenget, og at deres ekspertise primært er andrelinjegranskning.

PU ba derfor Nasjonalt ID-senter om akuttbistand innen nettopp dette feltet. Hegli erkjenner at PU som organisasjon har et stykke å gå før denne kompetansen er på plass, og han er takknemlig for hjelp fra Nasjonalt ID-senter.

– Vi burde absolutt ha egne dokumentgranskere her. Nasjonalt ID-senter kan bistå oss i en innledningsfase, bygge opp kompetansen og synliggjøre behovet. Gjennom sitt utstyr og sin kunnskap, er jeg sikker på at de kan avdekke viktige forhold, sier Hegli.

FORESPØRSELEN

I et brev til Politidirektoratet sendt 12. oktober bekrefter Nasjonalt ID-senter at de legger til rette for dokumentgranskningsbistand i Råde.

I brevet er Nasjonalt ID-senter klare på at de

vil ha et langtidsperspektiv i kompetanseoverføringen til PU.

«For i størst mulig grad å unngå at bistanden bærer preg av 'brannslukking', mener vi at det er viktig at man bygger opp en kompetanse på dokumentundersøkelser og ID-vurderinger som er tilgjengelig i et langt perspektiv», heter det i brevet.

Hegli er enig i vurderingen til Nasjonalt ID-senter.

– Vårt mål nå er å sakte men sikkert bygge kompetanse her i Råde. På sikt er jeg sikker på at dette skal bli bra, sier Hegli.

I dag er det om lag 50 PU-ansatte i Råde, men dette skal opp til rundt 80 innen året er omme.

SYRISKE PASS

Ifølge Rolf Hegli er det flere utfordringer

knyttet til verifisering av dokumenter blant syriske asylsøkere.

– Vi vet at 20 til 30 prosent av disse har falske dokumenter. Det vil si, det er ekte pass, men med falskt innhold. Man kan ha en nummerserie som er på avveie, som er produsert opp med falske personalia, sier prosjektlederen.

– *Ekte pass med falsk innhold, hva slags personer er det da?*

– Det er noen som har forfalsket et ekte pass og satt inn navnet til en annen person i passet. Det er en utfordring. Disse passene vil ikke fortelle oss noe om han er syrer eller av en annen nasjonalitet. De som har disse passene kan være hva som helst, bare du er arabisktalende eller at du med en viss troverdighet kan utgi deg for å være syrer, forteller Hegli.

Vi burde absolutt ha egne dokumentgranskere her. Nasjonalt ID-senter kan bistå oss i en innledningsfase, bygge opp kompetansen og synliggjøre behovet.

Rolf Hegli

Prosjektleder for mottakssenteret

Betydningen av å kjenne individers rette ID

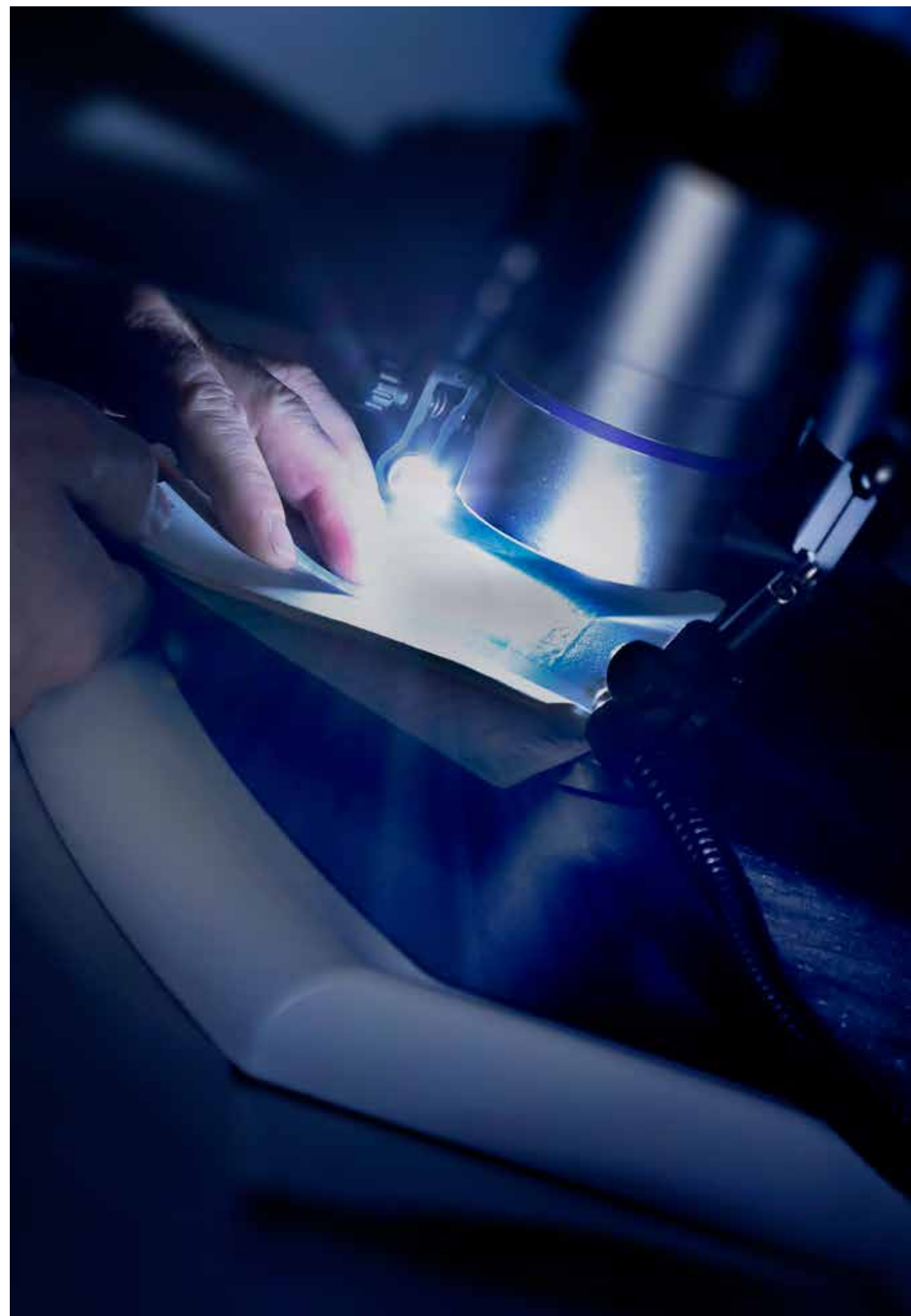
PST: 21. september 2013 ble det begått en terrorhandling på kjøpesenteret Westgate Mall i Nairobi i Kenya. Fire gjerningsmenn fra terrorgruppen Al Shabaab, tungt bevæpnet med blant annet sprengstoff og automatvåpen, stormet kjøpesenteret og skjøt tilfeldige personer. Til sammen ble 67 personer drept og over 200 skadet. Etter en aksjon fra politiet og militæret oppstod en brann som resulterte i at kjøpesenteret noe senere kollapset. I ruinene lå ofrene, men trolig også gjerningsmennene. Det var av stor betydning for etterforskningen å identifisere gjerningsmennene, særlig med tanke på om gjerningsmennene faktisk var blant de avdøde eller om de hadde kommet seg ut og utgjorde en fortsatt trussel.

En 23 år gammel norsk statsborger med somalisk opprinnelse ble raskt mistenkt for å være en av gjerningsmennene. Det var derfor viktig for etterforskningen å kunne sammenlikne DNA fra åstedet med DNA fra familie-medlemmer. I det norske folkeregisteret stod mistenkte oppført med far, mor og flere søsken som alle bodde i Norge. Hans folkeregistrerte søster ble innkalt til avhør hos PST og bedt om å avgi DNA-prøve. På direkte spørsmål fastholdt hun å være biologisk søster og således at mistenktes og hennes DNA ville være sammenfallende.

Realiteten ble senere avdekket. Mistenkte og den folkeregistrerte søster er ikke biologiske søsken. De har ingen biologisk slektskap

seg i mellom. Den oppgitte faren var i realiteten mistenktes fetter. Den oppgitte mor var egentlig søster til hun som var oppgitt å være mistenktes søster. "Far" og "mor" kom til Norge tidlig på 90-tallet og fikk oppholdstillatelse. Noen år senere fremsatte de løgngen om at mistenkte og hans påståtte søster var deres biologiske barn, og dermed fikk de oppholdstillatelse etter reglene om familiegjeningforening.

Dersom identitetsløgngen ikke hadde blitt avslørt ville PST sendt hennes DNA til Kenya. En ikke-sammenfallende DNA-sammenlikning ville ført det kenyanske politiet ut i den villfar-else at mistenkte trolig ikke var omkommet, men hadde unnsloppet hvilket ville økt trusselsituasjonen i Kenya betydelig.

Sikrere godkjenning av utdanning fra utlandet

NOKUT: Med tilgang til ID-basen kan samfunnet være enda sikrere på at godkjente utdanningspapirer tilhører riktig person.

En av NOKUTs oppgaver er å godkjenne utenlandsk høyere utdanning. Utdanningsdokumentene blir kontrollert og det blir vurdert om de i nivå og omfang kan likestilles med en norsk bachelor-, master-, eller PhD-grad.

– Selv om NOKUTs mandat avgrenses til vurdering av dokumentert utenlandsk utdanning, krever vi likevel dokumentasjon på identitet. ID-dokumentasjon er med på å underbygge koblingen mellom identiteten som fremgår av utdanningsdokumentene og identiteten som fremgår av gyldig pass. Det er helt avgjørende at vi kan være trygge på at personen faktisk er den den utgir seg for å være, sier direktør Terje Mørland.

NOKUT vil i løpet av 2015 vurdere ca. 8000 søknader, og forventer en økning på 25% i 2016. En økende andel av søknadene kommer fra Syria, hvor kobling til identitet kan være vanskelig. Både det norske arbeidsmarkedet og utdanningssektoren skal kunne stole på NOKUTs godkjenningsvedtak. Dersom en person med en falsk identitet har fått et vedtak fra NOKUT, kan dette være med på å underbygge denne falske identiteten.

– Det er veldig bra at NOKUT nå har fått tilgang til Nasjonalt ID-senters ID-base.

Terje Mørland
Direktør i NOKUT

– Siden NOKUT verken har mandat eller verktøyene for å sjekke ektheten av identiteten til søker, er det veldig bra at NOKUT nå har fått tilgang til Nasjonalt ID-senters ID-base. Da kan vi sjekke hvorvidt søker har oppgitt korrekt informasjon. Ser vi at det er diskrepans i identitetsdokumentene til søker, vil det resultere i at søker ikke får et positivt vedtak fra oss, avslutter Mørland.

Ønsker helhetlig tilnærming til ID-forvaltning

FINANS NORGE: Finansnæringen er underlagt et strengt regime og et klart lovverk relatert til verifisering av identitet på de som måtte ønske å etablere et kundeforhold til en finansinstitusjon.

Det er dermed ikke et rent samfunnsansvar, eller et eget definert behov som alene stimulerer det vedvarende fokuset næringen har på å sikre dekkende rutiner og prosesser forbundet med identitetskontroll under kunde etablering. Finansnæringen har de senere år hatt et sterkt fokus på å sikre gode rutiner, øke næringens kompetanse og har investert bredt i bedret dokumentundersøkelses utstyr. Dette

er tiltak som også har medført at næringens ansatte har en økt bevissthet til de ID-relaterte problemstillingene og utfordringene vi står overfor.

Det har vært sentralt i denne sammenheng at finansnæringen ser sin posisjon i en samfunns kontekst. Det at en sentral samfunnsaktør «godkjenner» en identitet og i den forbindelse også utsteder et ID-bevis (i vårt tilfelle bankkort med bilde) vil ha en påvirkning på hvordan denne identiteten benyttes i det øvrige samfunn og overfor andre samfunnsaktører.

Næringen etterlyser fortsatt en mer helhet-

lig tilnærming til ID-forvaltning i Norge. Vi ser behov for en mer strukturert tilnærming, som etablerer et grunnlag for en sikker identitetsforvaltning med basis i klare registre, felles etablerte rutiner og krav til utførelse av ID-kontroll. Verifisering av rett identitet i Norge er i all hovedsak en myndighetsoppgave. Kontroll av denne identiteten vil være en oppgave som andre samfunnsaktører må og skal forholde seg til. Vi har de senere år sett en klar forbedring i samarbeidet mellom privat næringsliv og myndighetene, men etterlyser fortsatt en forbedret felles forståelse for de felles utfordringer vi står overfor.

En viktig forutsetning for sikker ID-forvaltning

SKATTEETATEN: En sikker, helhetlig og pålitelig identitetsforvaltning er en målsetting for Skatteetaten. Det er også en forutsetning for god kriminalitetsbekjempelse.

– Å modernisere Folkeregisteret er et av de viktigste initiativ Skatteetaten har for å bekjempe utfordringene, sier programleder for modernisering av Folkeregisteret, Marianne Henriksen.

Årlig avdekker Skatteetaten 30–60 falske identitetsdokumenter blant de 150.000 ID-dokumenter som kontrolleres. Det er en klar trend i misbruk av ekte registrerte identiteter over hele landet. Skatteetaten kjenner til

eksempler fra Danmark der dansk politi har avdekket organisert utleie av ekte identiteter og «identitetspakker».

– Forhåpentligvis vil fokus på arbeidsmarkeds kriminalitet avdekke slike «identitetspakker», sier Marianne Henriksen.

Henriksen mener et nytt Folkeregister vil gi en kvalifisert ID-kontroll. En viktig avklaring er hvem som skal ha ansvaret for å gjennomføre ID-kontrollen ved rekvirering av d-nummer, og hvem som bør være d-nummerrekvirenter.

– I det nye Folkeregisteret vil det være viktig å kunne synliggjøre på hvilket grunnlag en identi-

tet er etablert, og om den er kontrollert eller ikke.

Hun mener det samtidig må begynne et arbeid med å få registrert unike identiteter i Norge, som bygger på at fingeravtrykk og bilde er registrert i forbindelse med den norske utstedelsen av ID-dokumenter.

– Dette forutsetter en nasjonal biometridatabase, hvor man har mulighet til å sjekke om personen er registrert i Norge fra før under en annen identitet. Dersom identiteten er unik i Norge, bør denne informasjonen kobles til fødselsnummeret eller d-nummeret, sier Marianne Henriksen.

På vakt i identitetsarbeidet

STATENS VEGVESEN: ID-arbeid har blitt viktigere og viktigere med årene. Statens vegvesen jobber med ID og trenger å kunne henvende oss til noen med spisskompetanse og som har en spesialistfunksjon i samfunnet når vi trenger hjelp i tvilstilfeller.

– Et stadig økende volum av mennesker som forflytter seg rundt i verden setter offentlige myndigheter på prøve når det gjelder å kjenne en persons identitet. Har en person først oppnådd en viss identitet gir det muligheter. Vi ser dessverre at i mange tilfeller misbrukes identiteten til å begå kriminelle handlinger, sier Jan Edvard Isachsen, seksjonssjef i Vegdirektoratet.

Statens vegvesen utsteder 400 000 førerkort i året. Disse er ikke formelt å regne som identitetskort, men fordi de er utstedt av en kjent offentlig myndighet blir de i praksis brukt som dette.

– Førerkortene er attraktive fordi de inneholder mange opplysninger slik at de kan benyttes videre til å bygge opp en troverdig falsk identitet. Derfor må våre ansatte hele tiden være på vakt i identitetsarbeidet, forklarer Isachsen.

OMFATTENDE INTERNOPPLÆRING

Statens vegvesen har etablert en omfattende internopplæring for trafikant- og kjøretøyområdet i samarbeid med Universitetet i Agder.

– Vi har engasjert Nasjonalt ID-senter til å undervise våre medarbeidere fra hele landet.

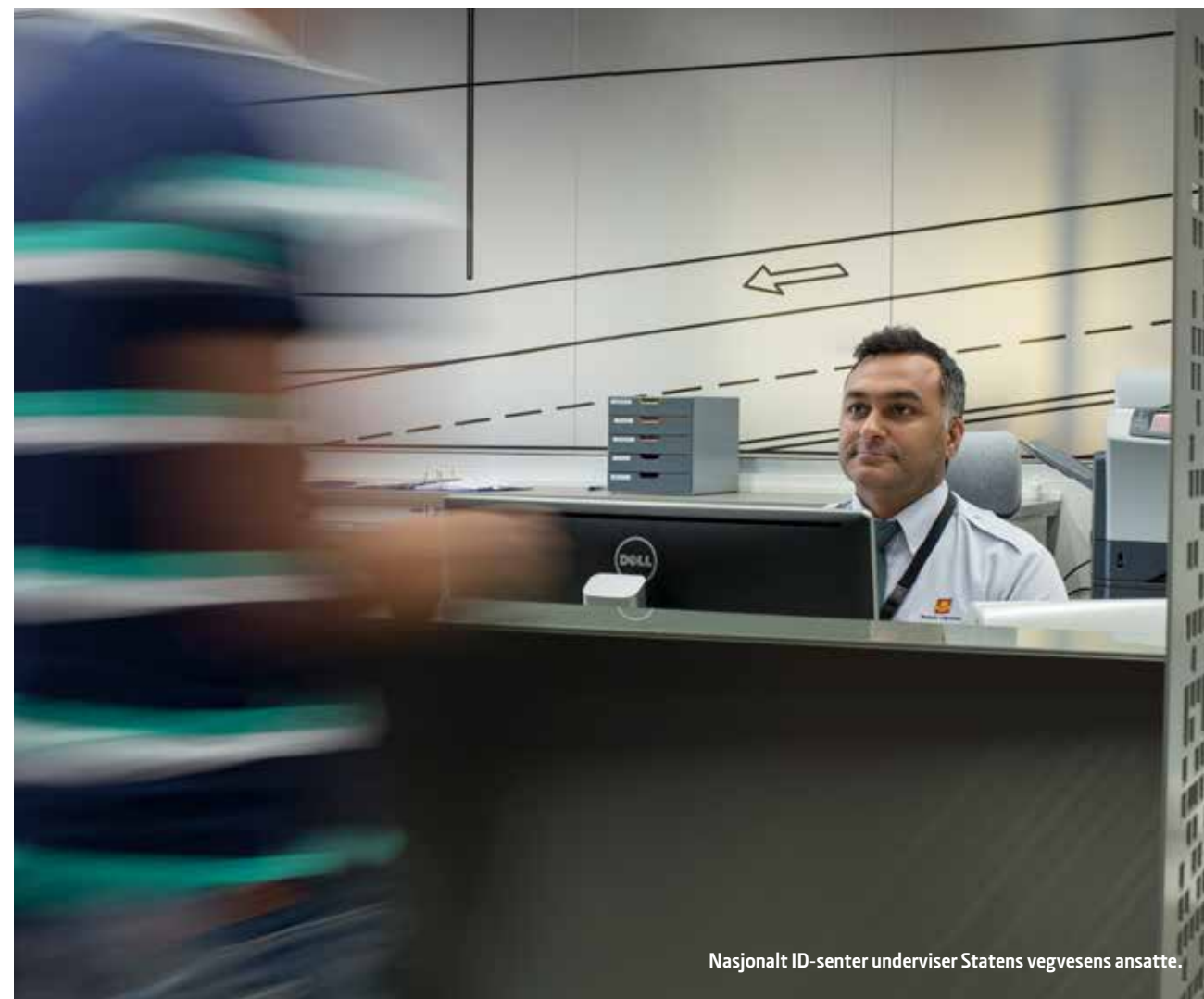
De lærer hvordan skal gjennomføre ID-, person- og teknisk dokumentkontroll. Vi har også mulighet for å sende Nasjonalt ID-senter et ID-dokument der vi er usikre på ektheten og har nå tilgang til deres ID-base.

MER FOKUSERT PÅ ID-ARBEID

– Samarbeidet med Nasjonalt ID-senter har ført til at Statens vegvesen har blitt enda mer fokusert på ID-arbeid og har bygget opp vår kompetanse ytterligere. Spesielt gjelder dette de som sitter i første linje på trafikkstasjonene.

– Vi har engasjert Nasjonalt ID-senter til å undervise våre medarbeidere fra hele landet.

Jan Edvard Isachsen
Seksjonssjef i Vegdirektoratet

Nasjonalt ID-senter underviser Statens vegvesens ansatte.

ID I STATSBUDSJETTET

I forslag til statsbudsjett for 2016 pekes det på en rekke tiltak som skal styrke arbeidet med ID-avklaringer og bedre kontrollen på dette området. **Dette er noen av satsningsområdene.**

Politiets kompetanse innen ID-arbeid skal heves.

RASKERE ID-AVKLARINGER

Det skal arbeides for at utlendingers identitet blir avklart så tidlig som mulig etter pågrep, slik at straffesaker blir korrekt registrert, er oppdaterte og ses i sammenheng med andre saker vedkommende er knyttet til. Videre skal det etableres systemer som legger til rette for kontroll av utlendingers biometri på stedet, slik at kontrollen blir mer effektiv og sikker. Arbeidet vil starte i 2016.

TILTAK MOT ID-KRIMINALITET

Det skal etableres et tverretattlig samarbeidsforum med formål å avdekke og forhindre ID-kriminalitet og kriminalitet som følger av dette.

Det skal anskaffes et nytt og sikrere system for utstedelse av pass. Systemet skal også legge til rette for å utstede nasjonalt ID-kort for å kunne logge seg på ulike offentlige tjenester. Det skal vurderes hvordan opplysningene i folkeregisteret og politiets pass- og ID-kortregister kan samvirke for å forhindre ID-misbruk. Videre skal POD etablere bedre rutiner og samarbeid med andre aktører for å bekjempe ID-kriminalitet. Det skal også leveres løsninger som gir politiet og offentlige og private aktører mulighet til å kontrollere ekthet av dokument, samt tapsmeldinger av pass og ID-kort.

Politiets kompetanse innen ID-arbeid skal heves, både i forvaltningssaker, i forbindelse

med kontroll av bl.a. utenlandske statsborgere og i annen politioperativ virksomhet.

PROBLEMATISK MED UAVKLART IDENTITET

Det er viktig at personer som er i Norge har avklart identitet. Om lag 90 prosent har de senere årene ikke fremvist gyldige identifikasjonspapirer ved søknad om beskyttelse. Arbeidet med å fastsette rett identitet er generelt utfordrende fordi søkerne ofte ikke har identitetspapirer eller har papirer med lav notoritet. Dette gjelder spesielt i saker der asylsøkeren bevisst forsøker å skjule sin egentlige identitet. Usikker identitet medfører økt saksbehandlingstid. Avklart identitet vil gi et godt grunnlag for å fatte riktige vedtak

i utlendingssaker, og legge til rette for raskere retur eller integrering i Norge. Fastsettelse av identitet vil også kunne forebygge kriminalitet og er viktig i et sikkerhetsperspektiv.

Antall ubehandlede asylsaker i UDI økte fra 2 762 ved utgangen av 2013 til 4 491 ved utgangen av 2014, en økning på 63 prosent. Et høyt antall ubehandlede asylsaker kan over tid medføre høyere mottaksutgifter, dersom disse personene isteden kunne blitt bosatt eller returnert.

STYRKE ID-ARBEIDET

POD er i 2015 bedt om å rapportere på hvor mange saker politiet gjennom sin etterforskning har klart å avklare rett identitet. Det skal også

rapporteres hvor mange som frivillig fremskaffer gyldige identitetspapirer ved søknad om beskyttelse, og hvor mange som politiet gjennom sin innsats klarte å fremskaffe identitetspapirer på.

For å redusere faren fra fremmedkrigere som krysser nasjonalgrenser, ble EU- og Schengenministrene i mars 2015 enige om å gjennomføre mer systematisk personkontroll ved Schengens yttergrense basert på en risikovurdering innen juni 2015.

En tverrdepartemental gruppe avga 8. april 2015 en rapport om helhetlig ID-forvaltning. Rapportens forslag til tiltak vil bli fulgt opp av de respektive departementer innenfor sine ansvarsområder.

Det skal etableres et tverretattlig samarbeidsforum med formål å avdekke og forhindre ID-kriminalitet og kriminalitet som følger av dette.

Janne Kvale er UDs ID-ekspert ved Norges ambassade i Abuja.

Q&A ID-EKSPERTENE

I 2015 opprettet Utenriksdepartementet (UD) fire nye stillinger som regionale ID-eksperter med ansvar for Vest-Afrika, Øst-Afrika, Midtøsten og Asia. **Disse ID-eksperter skal fungere som andrelinje for alle ID-relaterte spørsmål ambassadene har.** Vi har spurt Janne i Abuja, Nigeria og Erlend i Amman, Jordan om deres arbeid.

Janne Kvale Abuja, Nigeria

HVA GÅR JOBBEN DIN UT PÅ?

Stasjonert i Abuja har jeg primæransvar for følgende land: Nigeria, Ghana, Gambia, Senegal, Marokko, Algerie og Egypt. Det innebærer at har et særlig ansvar for å gi opplæring til førstelinjen på disse stasjonene, og utarbeide landnotater knyttet til ID-trender i disse landene.

Så langt har jeg fokusert på Nigeria, hvor jeg er stasjonert, og Ghana som jeg nylig gjorde en tjenestereise til. Erfaringer så langt viser at Nigeria og Ghana har ganske like utfordringer. Man ser i stor grad forfalskninger knyttet til visumgrunnlaget, herunder fødsels- og dødsattester, og i mindre grad falske pass. Etablering av falsk reisehistorikk er også svært vanlig i begge land.

For å holde seg oppdatert på trender må man knytte kontakter med andre som arbeider på samme felt. Dette er særlig viktig i de landene man ikke sitter i til daglig. Spesialutsendinger på utlendingsfeltet og Immigration Liaison Officers fra andre land er svært viktige kilder til informasjonsdeling. Det samme er lokale utstedermyndigheter i de ulike landene. Og naturligvis er de som arbeider på visum- og konsulærfeltet svært viktige kilder til trendinformasjon.

HVA KAN DU BIDRA MED, MED BAKGRUNNEN DIN SOM DOKUMENTGRANSKER?

Det å være utdannet som dokumentgransker fra Nasjonalt ID-senter er en stor fordel i arbeidet ute. For det første er det få andre utsendte hos samarbeidende ambassader som har slik kompetanse. Dermed møter jeg mye samarbeidsvilje blant andre som jobber på utlendingsfeltet og som ønsker å lære mer om dokumentforfalskning eller ID-problematikk. I tillegg har jeg gjennom utdanningen min møtt mange kollegaer internasjonalt som jeg fortsatt holder kontakt med, og som viser seg å være veldig nyttig i kontaktformidling opp mot de respektive ambassadene her.

Det å ha god erfaring med dokumentundersøkelser er også avgjørende for å kunne vurdere hvordan man skal konkludere i saker hvor man undersøker underlagsdokumenter med lite sikkerhetslementer og lite referanseinformasjon. Det å gi seg tid til å bli kjent med dokumentene, se etter anomalier fra ulike utstederkontorer over tid og, opparbeide referanseinformasjon som på sikt kan bidra til bedre vurderinger i visumsaker er nøysomt arbeid. Det krever systematisk tilnærming, og ville være vanskeligere uten den erfaringen jeg har med meg.

HVA HAR OVERRASKET DEG/GJORT MEST INNTRYKK I DEN NYE JOBBTILVÆRELSEN?

Det som overrasker mest er kanskje hvor fort tida går. Med en stor landportefølje er det mye å ta tak i, og det gjelder å sette seg overkommelige delmål i arbeidet med kompetansehevingen, - egen like mye som andres.

Det som har gjort mest inntrykk er folks villighet til å samarbeide og deres engasjement i eget arbeid.

Fakta

ID-eksperter fungerer som andrelinje for alle ID-relaterte spørsmål ambassadene måtte ha knyttet til utlendingsfeltet, og i arbeidet med fødselsnummer og passaker. I tillegg øke egen og andres kompetanse på ID-vurderinger i landene de har primæransvar for.

UD opprettet stillingene som et ledd i satsningen på ID-feltet. Hensikten er å styrke stasjonenes kompetanse på ID-arbeidet, herunder særlig i forbindelse med dokumentfalsk og impostorproblematikk. Norske utenriksstasjoner utsteder om lag 200 000 visum årlig, og mottar i tillegg ca 20 000 søknader om opphold i Norge og ca 15 000 søknader om pass. Det er UDs ansvar å kontrollere identiteten til disse menneskene før de reiser til Norge. Opprettelsen av en andrelinje med spisset kompetanse på området skal bidra til å profesjonalisere utenrikstjenestens arbeid ytterligere.

Erlend Gjølberg Amman, Jordan

HVA GÅR JOBBEN DIN UT PÅ?

Stasjonert i Amman har jeg primæransvar for stasjonene våre i Jordan, Libanon, Tyrkia, Palestina, Iran og Kosovo. Dette innebærer at jeg har et særlig ansvar for å gi opplæring til førstelinjen på disse stasjonene, og utarbeide landnotater knyttet til ID-trender i disse landene. I tillegg til disse landene, dekker ambassaden i Amman Irak og ambassaden i Libanon dekker Syria, og disse landene faller dermed også inn under mitt ansvarsområde.

Samarbeid med andre lands representanter på utlendingsfeltet er også en sentral del av jobben med henblikk på innhenting av informasjon om trender og utfordringer og jeg deltar derfor jevnlig i møter med kollegaer fra spesielt de andre Schengen-landene i Amman.

HVA KAN DU BIDRA MED, MED BAKGRUNNEN DIN SOM DOKUMENTGRANSKER?

Som dokumentgransker i Nasjonalt ID-senter har jeg de senere årene arbeidet spesielt med dokumenter fra Midtøsten-regionen, og spesielt Irak og Syria. Dette er en viktig erfaring jeg tar med meg inn i arbeidet på ambassaden. Irak og Syria er to land der utfordringene knyttet til ID har vært og ventes å fortsette å være store og det å ha god kunnskap om situasjonen i disse landene fra før har vært uvurderlig for meg i oppstartsfasen. Det kontaktnettet innen feltet som jeg har opparbeidet meg i tiden hos Nasjonalt ID-senter har også gjort det lett å få innpass hos kollegaer fra andre ambassader her i Amman.

Andrelinjefunksjonen innebærer også at jeg må gjøre dokumentundersøkelser i enkelte saker og skrive sakkyndigrapporter basert på disse. Denne delen av jobben krever at man har kompetanse som dokumentgransker.

HVA HAR OVERRASKET DEG/GJORT MEST INNTRYKK I DEN NYE JOBBTILVÆRELSEN?

Jeg synes det er flott å se at den innsatsen som har blitt lagt ned i å øke fokus på ID-kontroll på utestasjonene de senere årene bærer frukter. Dette er noe jeg har fått godt innblikk i ved følge det arbeidet som gjøres i visumseksjonene på nært hold. De ansatte, både lokale og utsendte har mye kompetanse og gjør en meget god jobb. Samtidig er det stor vilje til fortsatt kompetanseheving og effektivisering av rutiner, noe som gjør min jobb ekstra motiverende.

VÅR STRATEGI

VIRKSOMHETSIDÉ

Nasjonalt ID-senter ble opprettet fordi regjeringen ville styrke arbeidet med å avklare identiteten til utlendinger som kommer til Norge. Nasjonalt ID-senter skal bidra til å høyne kvaliteten, kompetansen, informasjonsutvekslingen og metodeutviklingen innenfor identitetsarbeid.

VISJON

Helhetlig ID-forvaltning.

HOVEDMÅL

- ▶ styrke arbeidet med å avklare identiteten til utlendinger som kommer til eller oppholder seg i Norge
- ▶ sikre et helhetlig ID-arbeid i offentlig forvaltning
- ▶ være et kompetansesenter for alle som arbeider med ID

FOR Å OPPNÅ DETTE SKAL VI BLANT ANNET:

- ▶ Yte bistand og gi råd på generelt grunnlag og i enkeltsaker
- ▶ Innhente, utvikle og dele kompetanse
- ▶ Koordinere fag- og metodeutvikling knyttet til ID-arbeid i offentlig forvaltning
- ▶ Evaluere dagens ID-arbeid

VÅRE FIRE SATSINGSOMRÅDER ER:

ID-skolen

Det er stor variasjon på kompetansenivået til de som vurderer eller fastsetter ID. Begrenset kunnskap om person- og dokumentkontroll og manglende rolleforståelse og helhetstenkning får mange uheldige konsekvenser både for samfunnet og enkeltmennesket. Det er behov for å styrke ID-kunnskapen i offentlig forvaltning.

ID-bistand

En uriktig identitet kan være en kriminalitetsutfordring og en sikkerhetsrisiko. Arbeid med ID-avklaringer er utfordrende og ressurskrevende og blir ofte nedprioritert. Det er behov for et ekspertorgan som jobber samfunnsmessig bredt. Nasjonalt ID-senter skal være det stedet hvor offentlig forvaltning kan henvende seg for råd og bistand.

ID-metoder

Misbruk av ID er et samfunnsproblem, og metodene er avanserte. Når personer ikke kan dokumentere sin identitet, eller legger fram dokumenter som er falske eller har lav notoritet, er det behov for hensiktsmessige metoder og verktøy.

ID-nettverk

Norge mangler en helhetlig ID-forvaltning. Det er mange aktører som gjør ID-vurderinger, og det er stor variasjon i hvor godt en persons identitet blir vurdert. Dette innebærer risiko for misbruk, og svekker rettssikkerheten. Det er stort behov for samarbeid og felles retningslinjer.